

Анна Морозова

НЕВІДОМИЙ ФАКТ З ІСТОРІЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ЧЕРНИГОВСКИХ ЕПАРХИАЛЬНЫХ ИЗВЕСТИЙ»

У публікації вводиться до наукового обігу новий документ з фондів держархіву Чернігівської області, що стосується історії діяльності часопису наприкінці XIX ст.

Ключові слова: «Черниговские епархиальные известия»; редактор.

Цього року виповнилося 155 років із дня заснування архієпископом Чернігівським Філаретом (Гумілевським) «Черниговских епархиальных известий». Історія цього часопису досі залишається недостатньо вивченою, зокрема й що стосується його редакторів.

Стисло проаналізовано діяльність та особовий склад редакції у передмові до покажчика статей з історії, археології та етнографії, вміщених в «Черниговских епархиальных известиях» за 1861 – 1905 рр., впорядкованому під час підготовки до XIV Всеросійського археологічного з'їзду¹. Відомості про співробітників часопису містить і праця М. Лисовського².

У статті О. Гейди вперше була зроблена спроба систематизувати увесь наявний матеріал про діяльність редакції, зокрема й про редакторів офіційної та неофіційної частин³.

Біографічні матеріали про редакторів «Черниговских епархиальных известий» наведені у статті М. Блакитного⁴.

Усі дослідники історії діяльності «Черниговских епархиальных известий» зазначають, що у 1894 р. видавати часопис стало Братство св. Михайла, князя Чернігівського, а редактором його офіційної та неофіційної частин став член Братства, викладач семінарії статський радник Іоанн Лебедев. Він закінчив Санкт-Петербурзькі духовні семінарію та академію. З 8 грудня 1877 р. працював викладачем літургії, гомілетики і практичних настанов для пастирів у Чернігівській духовній семінарії. На посаді редактора «Черниговских епархиальных известий» перебував до 1911 р.⁵

Але в жодній публікації не згадується факт того, що після Івана Автономовича Платонова, який був редактором неофіційної частини «Черниговских епархиальных известий» у 1890 – 1893 рр., редакторами цієї частини часопису було призначено одразу трьох осіб – викладачів Чернігівської духовної семінарії А. Вишневського, І. Лебедева та В. Острогорського.

Це стало зрозумілим з виявленого у фонді Чернігівської духовної консисторії листа від 4 травня 1893 р. новопризначених редакторів до Чернігівського архієпископа Сергія (Соколова), в якому вони доповідають про прийом усіх справ і документів від редактора І. Платонова та пропонують заходи щодо організації подальшої роботи редакції.

На жаль, лист зберігся серед розсипу паперів за 1812 – 1899 рр., що не пов'язані поміж собою. Тому виявити відомості про подальший перебіг подій, що призвели до того, що в часопису залишився один редактор, поки що не вдалося.

Документ друкується мовою оригіналу згідно з сучасними правописними нормами із дотриманням лексичних і стилістичних особливостей оригіналу. У коментарях наведено стисло інформацію про осіб та установи, що згадуються в документі.

1. Указатель статей, помещенных в «Прибавлениях к «Черниговским епархиальным известиям» за 1861 – 1905 гг. – Чернигов, 1907. – 223 с.

2. Русская периодическая печать 1703 – 1894 гг. / Сост. Н. Лисовский. – Вып. I – IV. – СПб., 1895.

3. Гейда О. «Черниговские епархиальные известия»: історія створення та діяльності (1861 – 1911 pp.) / О. Гейда // Сіверянський літопис. – 2007. – № 2. – С. 49 – 59.

4. Блакитний М. М. Біографічні матеріали про редакторів часописів «Черниговские епархиальные известия» та «Вера и жизнь» / М. М. Блакитний // Сіверщина в історії України. – Вип. 4. – 2001. – С. 326 – 332.

5. Там само. – С. 329.

**Лист редакторів неофіційної частини «Черниговских епархиальных известий»
до єпископа Чернігівського та Ніжинського Сергія¹**

4 травня 1893 р.

Его Преосвященству Преосвященнейшему Сергию, епископу Черниговскому и Нежинскому

Преподавателей Черниговской духовной семинарии² А. Вишневого, И. Лебедева и В. Острогорского

Доклад

27 сего апреля канцелярия Вашего Преосвященства уведомила нас, что резолюцией Вашего Преосвященства мы назначены редакторами неофициальной части «Черниговских епархиальных известий» и должны к 1 мая принять все дела редакции от кафедрального протоиерея Иоанна Платонова³.

Во исполнение таковой воли Вашего Преосвященства мы, проверив 30 апреля приходорасходную книгу редакции в квартире бывшего редактора кафедрального протоиерея Иоанна Платонова, нашли, что к 1 мая редакционных за 1893 год сумм остается две тысячи девятьсот семнадцать (2917) рублей 52 коп. Кроме того, протоиереем Платоновым показан остаток редакционных сумм за 1890, 1891 и 1892 гг. в количестве восьмисот восьмидесяти восьми (888) руб. 62 коп. Означенные суммы нами приняты, о чем составлен нами акт. Что же касается до прочего имущества редакции, состоящего из «Епархиальных ведомостей» и других повременных изданий, то оно не может быть нами принято впредь до приобретения необходимых для хранения редакционного имущества шкафов.

Представляя при сем Вашему Преосвященству акт о принятии нами редакционных сумм от кафедрального протоиерея Платонова, считаем своим долгом представить на благоусмотрение Вашего Преосвященства нижеследующее:

1. В видах лучшей и целесообразной постановки редакционного дела считаем необходимым просить Ваше Преосвященство предоставить нам по взаимному нашему соглашению распределить между собой ведение всех дел по редакции как собственно редакционных, так и экономических (хранение сумм и имущества, ведение приходорасходных и других книг и проч.) и по делопроизводству редакции, а также предоставить редакции определение вознаграждения за статьи по условию с авторами их, избрание корректора и проч.

2. Назначение определенного вознаграждения каждому в отдельности редактору считаем неудобным для себя и признаем необходимым просить Ваше Преосвященство назначить для вознаграждения всех редакторов общую сумму, распределение которой между редакторами зависело бы от взаимного их между собою соглашения.

3. Перепечатывание в официальной части «Епархиальных известий» синодальных указов и распоряжений из «Церковных ведомостей»⁴ является по нашему мнению излишним при обязательной выписке «Церковных ведомостей» каждою церковью, так как оно отнимает место, которое могло бы быть отведено для статей, помещаемых в неофициальной части.

4. Считаем необходимым:

а) завести приходорасходные книги, в которые точно и своевременно должны быть записаны на приход и расход поступающие в редакцию суммы, а также и другие необходимые для строгой отчетности справочные конторские книги (например, книга для записи переходящих сумм, поступающих в редакцию, книга для записи объявлений, печатаемых за плату, и проч.), какие окажутся необходимыми по указаниям опыта;

б) приобрести шкафы, стол, канцелярские принадлежности и другие предметы, необходимые для редакции. Для приобретения указанных предметов осмеливаемся просить у Вашего Преосвященства разрешение употребить из остаточных редакционных сумм за прошлые годы (из 888 руб. 62 коп.) от 70 до 80 рублей.

5. Из остальных остаточных редакционных сумм не благоугодно ли будет Вашему Преосвященству отчислить 300 – 400 руб. в запасной капитал редакции, а 300 – 400 руб. обратить в пользу Братства св. Михаила⁵.

Представляя о всем вышеизложенном на благоусмотрение Вашего Преосвященства, осмеливаемся питать надежду, что Вы не оставите нас своим мудрым руководством в ведении редакционного дела.

4 мая 1893 года

Редакторы неофициальной части «Черниговских епархиальных известий»:

преподаватель семинарии А. Вишнеvский

преподаватель семинарии Иван Лебедев

преподаватель семинарии Валериан Острогорский

Державний архів Чернігівської області, ф. 679, оп. 2, спр. 5067, арк. 281 – 282. Рук. копис, оригінал.

1. **Сергій** (Соколов Іван Іванович; 1844 – 24 серпня 1893) – єпископ Російської православної Церкви. Син священника Смоленської єпархії. Закінчив Смоленську духовну семінарію, Московську духовну академію. Викладав у Подільській духовній семінарії, Московській духовній академії. З 16 листопада 1887 р. – ректор Пензенської духовної семінарії. 11 травня 1888 р. хіротонізований на єпископа Чебоксарського, вікарія Казанської єпархії, з 2 лютого 1891 р. – єпископ Новгород-Сіверський, вікарій Чернігівської єпархії. У вересні 1892 – січні 1893 рр. відряджений до Архангельська, де тимчасово управляв єпархією у зв'язку з хворобою Олександра (Закк-Заккіса). З 26 березня 1893 р. – єпископ Чернігівський і Ніжинський.

2. **Чернігівська духовна семінарія** – середній духовний навчальний заклад для підготовки священнослужителів. Заснований 1776 р. шляхом реорганізації Чернігівського колегіуму. Підпорядковувалася архієпископам. Складалася з 4-х загальноосвітніх і двох спеціальних богословських класів-відділень. З 1853 р. мала місіонерське відділення у розкольникських справах. Ліквідована у 1918 р.

3. **Платонов Іоанн Автономович** – з 1889 р. протоієрей Чернігівського кафедрального собору; 1 березня 1890 р. призначений членом Чернігівської духовної консисторії. У 1900 р. переведений до м. Пензи. На сторінках «Черниговских епархиальных известий» оприлюднив кілька розвідок із церковної історії Чернігівщини.

4. **«Церковные ведомости»** – щотижневий журнал, офіційний орган Святейшого Синоду Російської імперії, що видавався у 1888 – 1918 рр.

5. **Братство святого Михаїла, князя Чернігівського** створене в 1888 році. Основними завданнями братства були духовне просвітництво, місіонерство та благодійність, а також сільськогосподарська взаємодопомога, оскільки братства в основному склалися з селян.

Анна Морозова

Неизвестный факт из истории деятельности «Черниговских епархиальных известий»

В публикации вводится в научный оборот новый документ из фондов госархива Черниговской области, касающийся истории деятельности журнала в конце XIX в.

Ключевые слова: «Черниговские епархиальные известия»; редактор.

Anna Morozova

Unknown fact from the history of the «Chernihiv diocese news»

The publication introduces into scientific circulation the new document from the Funds of State Archives of Chernihiv Oblast on the history of the magazine activities in the end of the XIX century.

Keywords: the «Chernihiv diocese news»; editor.